

แนวทางการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนบ้านป่าแดง ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่*

วิเชียร บุราณรักษ์^{1*} สำเนา หมิ่นแจ่ม² ภูเบศ พวงแก้ว³

¹⁻³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

*Corresponding author e-mail: rutcha_k@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าแดง ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรในการวิจัย 59 คนแบ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ จำนวน 15 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 7 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง จำนวน 5 คน เจ้าอาวาสและผู้นำศาสนาคริสต์จำนวน 7 คน ผู้นำชุมชน/ผู้นำชุมชนจำนวน 6 คน ประธานผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาล 2-มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 คน สถานักเรียนโรงเรียนบ้านป่าแดงจำนวน 9 คน รวมทั้งสิ้น 59 คนเครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้แนวคิดเรื่องระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แนวคิดทฤษฎีแบบมีส่วนร่วม ใช้กระบวนการบริหารแบบ วงจรคุณภาพ (PDCA) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่าสภาพและปัญหากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าแดง ไม่ได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการดำเนินการที่ชัดเจนทั้งระบบ การปฏิบัติเป็นผู้ปฏิบัติรายบุคคล หรือครูผู้รับผิดชอบ ส่งผลให้การดำเนินงาน การประเมิน ตรวจสอบไม่มีประสิทธิผลเท่าที่ควร 2) การคัดกรองนักเรียนงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไม่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ส่งผลให้การปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ขาดการวิเคราะห์ข้อมูล การตั้งทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง มาเพื่อคัดกรองนักเรียน ทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาส่งผลให้ การดำเนินการแก้ไขปัญหา หรือส่งเสริมไม่ได้รับการดำเนินการ 3) การส่งเสริมและการพัฒนา ขาดการวางแผนงานในส่งเสริมนักเรียนให้ได้พัฒนาสู่ความเป็นเลิศ และไม่มีการตรวจ ประเมิน ให้ดีขึ้นเท่าที่ควร 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาขาดการปฏิบัติที่มีความต่อเนื่อง และประเมินผล ส่งผลให้ไม่มีแนวทางในการปฏิบัติหรือป้องกันปัญหา 5) การส่งต่อ การวางแผน การปฏิบัติงาน ไม่มีการมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนจากบุคคล ทรัพยากร หรือเครือข่ายของโรงเรียน ทำให้ทิศทางการส่งต่อไม่ชัดเจน

คำสำคัญ: สภาพปัญหา; ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

* Received: 10 March 2024, Revised: 20 March 2024, Accepted: 22 March 2024

Participatory Management Approach student Support System For Banpadaeng School Banluangsubdistrict, Mae Ai District, Chiang Mai Province

Wichian Buranrak^{1*} Somnao Muanjam² Phubet Pungkaew³

¹⁻³Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author e-mail: rutchak@hotmail.com

ABSTRACT

The objective of this research was to study the condition and problems of the student support system of Ban Pa Daeng School. Ban Luang Subdistrict, Mae Ai District, Chiang Mai Province Fifty-nine participants were interviewed participants. There are 15 members, 7 members of the school committee, 5 members of the Ban Luang district administration, 7 abbots and Christian religious leaders, tribal/community leaders. There were 6 students, 10 parents of kindergarten 2-3 students, and 9 students of Ban Pa Daeng School student council, a total of 59 people.using the concept of a student support system. Participatory theory concepts Use the Quality Cycle Management Process (PDCA), qualitative data analysis, and content analysis. The results showed that the condition and problems of the student support system, The operation of the student support system consists of 1) knowing the students individually; There is no clear system-wide action plan. The practice is an individual practitioner or a responsible teacher. The audit is not as effective as it should be. 2) Student screening Student support system. There is no systematic and continuous implementation. As a result, the operation of the student support system. Lack of data analysis Extracting relevant resources to screen students, including normal, at-risk and problematic groups, resulted in 3) Promotion and development: Lack of planning to encourage students to develop to excellence and lack of assessment to improve as they should. 4) Prevention and problem solving: Lack of continuity and evaluation. The problem does not have guidelines to continue to act or prevent problems. 5) Forwarding, planning, operation There is no involvement in promotion, support from individuals, resources, or school networks. This makes the direction of forwarding unclear.

Keywords: condition; problem; Student support system

บทนำ

ในภาวะความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่ถูกเร่งเร้าด้วยเทคโนโลยีการสื่อสาร การกระจายข้อมูล การเปรียบเทียบ ความคาดหวัง ต่อการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน หนึ่งในเครื่องมือรองรับ การเปลี่ยนแปลงคือ การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความสามารถเต็มศักยภาพ มีการพัฒนาที่สมดุลทั้งสติปัญญา จิตใจ ร่างกายและสังคม เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย การศึกษาเป็นกระบวนการถ่ายทอดและเรียนรู้ในการจะสร้างสรรค์และพัฒนาคนทั้งในแง่ความรู้ ความคิด ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถตอบสนองทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติได้ การศึกษามีความสำคัญยิ่ง ต่อการพัฒนาประเทศ ประชาชนในชาติจำเป็นต้องได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ พร้อมทั้งสามารถปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ซึ่งถือเป็นแม่บทของการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือการมุ่งเน้นการประกันโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา และการศึกษาเพื่อการมีงานทำและสร้างงานได้ภายใต้บริบทเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศและของโลกที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ประกอบกับหลักการในการวางแผนที่สำคัญ โดยการรื้อฟื้นและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อมุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม การสนับสนุนและส่งเสริมแนวคิดการปฏิรูปประเทศ และการพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (สันติ บุรณะชาติ, 2561)

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 ในหมวด 1 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หมวด 4 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้นักเรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการ ของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกต พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบ ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับการคุ้มครองและดูแลอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้มีเป้าหมายในการดูแลช่วยเหลือเด็กและครอบครัวให้อยู่ในสภาพ ที่มีมาตรฐานในการดำรงชีวิตที่ดี ได้รับการดูแลให้มีพัฒนาการตามวัย และเด็กทุกคนต้องมีหลักประกัน ความปลอดภัย ได้รับความคุ้มครองจากผู้เกี่ยวข้อง ทั้งเด็กที่ประสบปัญหาและเด็กที่ไม่ประสบปัญหาซึ่งระบุไว้ ดังนี้ หมวด 2 มาตรา 22 การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใดให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก เป็นสำคัญและ

ไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม โดยส่งเสริมให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาจึงกำหนดให้มีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 42 กำหนดให้ ก.ค.ศ. กำหนดมาตรฐานตำแหน่งครู สายงานการสอน การปฏิบัติหน้าที่หลักเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนานักเรียน ปฏิบัติงานทางวิชาการ ของโรงเรียน พัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ โดยกำหนดให้ลักษณะงานเกี่ยวกับการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นภาระงานหนึ่งในมาตรฐานตำแหน่งครู

จากประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 นโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย 1. เร่งสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของสังคม และป้องกันจากภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่และภัยอื่น ๆ โดยมีการดำเนินการตามแผนและมาตรการด้านความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน ครู และบุคลากรในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเข้มข้น รวมทั้งดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ติดตามประเมินผล การดำเนินการและแสวงหาสถานศึกษาที่ดำเนินการได้ดีเยี่ยม (Best Practice) เพื่อปรับปรุง พัฒนาและขยายผลต่อไป 2. เร่งปลูกฝังทัศนคติพฤติกรรม และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องโดยบูรณาการอยู่ในกระบวนการ จัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้และสร้างภูมิคุ้มกันควบคู่กับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในเชิงบวก และสร้างสรรค์พร้อมทั้งหาแนวทางวิธีการปกป้องคุ้มครองต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา ทุกช่วงวัย 1. พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูล ในการส่งต่อไป ยังสถานศึกษาในระดับที่สูงขึ้น โดยเฉพาะระดับการศึกษาภาคบังคับ เพื่อป้องกันเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน 2. ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กปฐมวัยที่มีอายุตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไปทุกคน เข้าสู่ระบบการศึกษา เพื่อรับการพัฒนาอย่างรอบด้าน มีคุณภาพ ตามศักยภาพ ตามวัยและต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ โดยบูรณาการร่วมงานกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการและจุดเน้น ในการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีเป้าหมายให้ศูนย์ความปลอดภัย สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ศป.สพฐ.) ดำเนินการขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงสิทธิ ของนักเรียนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษา ด้วยรูปแบบที่เหมาะสม พัฒนาบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งในเชิงการบริหารที่สำคัญ สถานศึกษาทุกแห่ง ต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรอง 3) การส่งเสริมและพัฒนา 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกำหนดจุดเน้นเพื่อการพัฒนาการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติ ดังนี้ ปี พ.ศ. 2557 – 2558 ปีแห่งการดูแลช่วยเหลือ

และคุ้มครองนักเรียน ปี พ.ศ. 2559 – 2561 ปีแห่งการรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ปี พ.ศ. 2562 ปีแห่งการรู้จัก รักเข้าใจ ห่วงใย ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ปี พ.ศ. 2563 ปีแห่งการห่วงใย ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ดูแลช่วยเหลือนักเรียนและ ความปลอดภัยในโรงเรียน ปี พ.ศ. 2564 ปีแห่งการรัก เข้าใจ ห่วงใย ปลอดภัย และให้โอกาส พ.ศ. 2565 ปีแห่งการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ ได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียม ปี พ.ศ.2566 ปีแห่งการดูแลช่วยเหลือ คุ้มครอง ห่วงใย เพื่อความปลอดภัยของ นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นทางกระทรวงศึกษาธิการและ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่างให้ความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนและดำเนินการประกาศเป็นนโยบายจุดเน้นประจำปี พ.ศ. 2566

ระบบการช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะพัฒนา นักเรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และเป็นคนไทยยุคใหม่ที่มีความสมบูรณ์แบบทั้งทางด้าน ร่างกาย อารมณ์สังคมและสติปัญญา ตลอดจนมีจิตสาธารณะเพื่อสังคม นอกจากนี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ภายในสถานศึกษายังเป็นกระบวนการหนึ่งในการบริหารจัดการศึกษาของ สถานศึกษาที่จะดำเนินงานดูแล ช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอน วิธีการ และเครื่องมือการทำงานที่ ชัดเจน มีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา เป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานดังกล่าว โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา มีการจัดตั้งทีมทำ ทีมนำ และทีมประสาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีคุณค่าและความจำเป็น อย่างยิ่งที่สถานศึกษา จะต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผลกับนักเรียนอย่างเป็นระบบอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน นอกเหนือจากปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ก็มีปัญหาด้านอารมณ์หรือครอบครัว เช่น ผู้ปกครองไม่มี เวลาให้ เพราะต้องทำงานหนักหรือผู้ปกครองทะเลาะตบตีกันต่อหน้าเด็ก ทำให้เด็กในครอบครัวกลายเป็น เด็กที่ขาดความอบอุ่นหรือมีภาวะทางอารมณ์ที่ไม่เหมือนเด็กปกติ อีกทั้งผู้ปกครองบางคนไม่ได้เห็น ความสำคัญของการศึกษา และทำให้เด็กไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว จึงทำให้เด็กนักเรียนขาดเรียน บ่อยและซ้ำชั้น ประสิทธิภาพการศึกษาจึงลดลง แม้ว่าเด็กจะได้รับการศึกษา ขั้นพื้นฐานแต่ หากอยู่ใน สภาพแวดล้อมที่ไม่ดี แน่แน่นอนว่าคุณภาพทางอารมณ์ของเด็กก็จะมีแนวโน้มที่จะแย่ง บางคนอาจเปลี่ยนตัว เองไปเป็นคนหัวรั้น ต่อต้าน ซึ่มโห และสุดท้ายอาจจะเลือกทางเดินที่ผิดได้และด้วยเหตุผลที่ยกตัวอย่างมา นี้ส่งผลให้เด็กที่มีคุณภาพหลายคนหลุดจากโอกาสที่ได้รับการพัฒนาตัวเอง (อุษา ชูชาติ และลัดดา อินทร์พิมพ์, 2558.)

โรงเรียนบ้านป่าแดงจัดเป็นสถานศึกษาที่สำคัญในชุมชน โดยมีผู้ปกครองในเขตพื้นที่บริการ ทั้ง หมู่บ้านป่าแดง บ้านสันติพัฒนา บ้านป่าอาษา บ้านป่าพัฒนา บ้านป่าแม่นาวาง บ้านใหม่โพธิ์งาม บ้านใหม่ทรายทอง ตลอดจนหมู่บ้านใกล้เคียงได้ส่งบุตรหลานมาเรียน ด้วยความไว้วางใจ แต่การจัดการศึกษาไม่เพียงจัด เฉพาะด้านวิชาการเท่านั้น การติดตาม ตรวจสอบเยี่ยมบ้าน เพื่อดูสภาพครอบครัว วัฒนธรรม พฤติกรรม ทักษะคิด ความเชื่อ ร่วมถึงจารีตประเพณี ในส่วนพื้นที่บริการทางการศึกษามีทั้งคนไทยพื้นเมือง ไทใหญ่ อาษา ล่าหู่ ดา ร่าอั้ง ม้ง ปะหล่อง ด้วยความหลากหลายทางเชื้อชาติ ชนเผ่า ดังนั้นโรงเรียนต้องศึกษา ดูแลนักเรียน ร่วมกับ

ผู้ปกครองชุมชนในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ในโรงเรียนบ้านป่าแดงจัดการศึกษาคาบเกี่ยวระหว่างวัยเด็กและวัยรุ่นตอนต้น หนึ่งในสภาพปัญหาที่พบเจอคือ การบริหารงานด้านงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่เป็นระบบ ขาดการบริหารจัดการที่เป็นรูปแบบ ขาดการประสานงาน ตลอดจนขาดการมีส่วนร่วมจากคณะครูและชุมชน เนื่องจาก การมีส่วนร่วมถือว่ามีสำคัญต่อการบริหารในองค์กรเป็นอย่างมาก หากสถานศึกษามีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยการบูรณาการใช้ภาคีเครือข่ายหรือการทำงานแบบมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้ตั้งที่นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และอินตา ศิริวรรณ (2560) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วม หมายถึงการที่บุคคลผู้บริหารใช้การจูงใจให้บุคคลผู้ปฏิบัติงานหรือบุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวข้องได้มีโอกาสมีส่วนร่วมใน การคิด ร่วมตัดสินใจร่วมปฏิบัติงาน ร่วมรับผิดชอบเพื่อการพัฒนา งานที่ปฏิบัติให้มีคุณภาพสูงสุด ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็น ทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการรับรู้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ตลอดจนการ ประเมินผลให้ทุกฝ่ายได้ในหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกัน อันจะนำไปสู่เป้าหมายขององค์กร ประกอบนักเรียนบางส่วนมีปัญหาการออกเรียนระหว่างภาคเรียน ปัญหาการขู้สาว และปัญหายาเสพติดภายในโรงเรียน (โรงเรียนบ้านป่าแดง, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุดารัตน์ พิมล รัตนกานต์ (2558) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุทธชาติ สร้อยสน (2560) ซึ่งสรุปไว้ว่าสภาพปัญหาที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนอาชีวศึกษา ได้แก่ ปัญหาจากเรื่องส่วนตัว ครอบครัว สภาพเศรษฐกิจ รวมถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษา นอกจากนี้อาจจะเกิดจากระบบดูแลนักเรียนของสถานศึกษาในอาชีวศึกษาอาชีวะในจังหวัดอ่างทองที่ขาดเสถียรภาพ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานหรือเครือข่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน ดังนั้นการประสานงานหรือ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพุทธชาติ สร้อยสน (2560) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าจากประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัญหาของการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยี และอุตสาหกรรมการต่อเรือหนองคาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษานั้น ได้แก่ สถานศึกษาต้องให้การสนับสนุน และจัดสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานศึกษาเพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่ นักเรียน นักศึกษา ในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมมือกับทุกฝ่าย เช่น ฝ่ายปกครองอาสาสมัครจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของการศึกษาและเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นต้น จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยใช้การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง ครอบคลุม ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และลดอัตราการออกกลางคันโดยใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนถือว่า มีความสำคัญเพราะระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นระบบการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพและมีหลักฐานการทำงาน ที่ตรวจสอบได้โดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคคลหลักในการดำเนินงาน และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและนอก โรงเรียน ได้แก่ ผู้ปกครอง ผู้บริหารและครูทุกคน มีส่วนร่วมส่งเสริม พัฒนาป้องกัน และแก้ไขปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาเพิ่มเติมศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีภูมิคุ้มกัน จิตใจ ที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการ

ดำรงชีวิตและรอดพ้น จากวิกฤตทั้งปวง ในความเชื่อที่ว่าทุกคนต้องการความรัก การให้อภัย การให้โอกาส เป็นคนดี มีปัญญาและมีความสุข ทุกคนมีศักยภาพที่เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิตเพียงแต่ใช้เวลา และวิธีการที่แตกต่างและความสำเร็จของงานต้องอาศัยการร่วมคิดร่วมทำของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ประสานการจัดระบบข้อมูลข่าวสารสนเทศ เพื่อพัฒนา ส่งเสริม แก่ไขและส่งต่อผู้เรียนในทุกระดับและทุกประเภท ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547) นอกจากนี้ยังค้นพบจากรายงานการวิจัยของ ทวี วิชัยวงศ์ (2548) พบว่า การพัฒนา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านทรายทองวิทยาคม ทำให้นักเรียนมีความ ประพฤติและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีขึ้นส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อกิจกรรมการเรียนการสอนของครูใหม่ประสิทธิภาพมากขึ้น

จากความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัยผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของจึงจะดำเนินการจัดทำงานวิจัย แนวทางการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าแดง ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เฒ่า จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาค้นคว้าการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนถึงผลการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และการปฏิบัติ รวมถึงเพื่อเป็นการหาสาเหตุของการดำเนินงานไม่บรรลุผลเท่าที่ควร โดยจะนำผลการดำเนินงานที่ได้รับจากงานวิจัยมาเป็นข้อมูลพื้นฐานและนำเสนอข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นข้อมูลแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าแดง ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เฒ่า จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตงานวิจัย

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

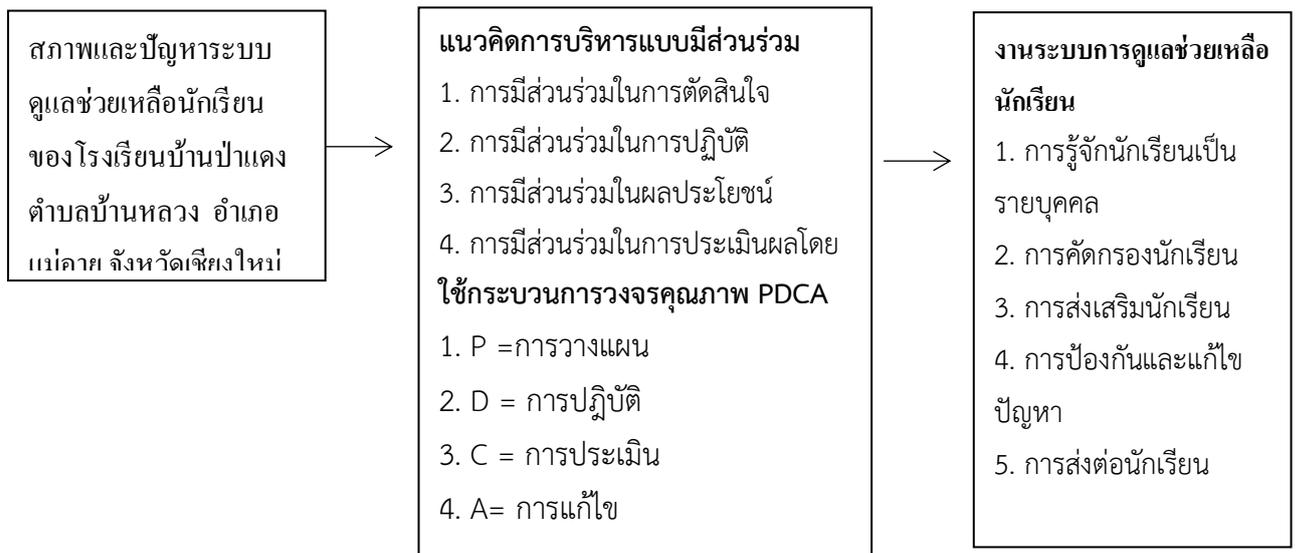
1.1	ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา	จำนวน	15 คน
1.2	คณะกรรมการสถานศึกษา	จำนวน	7 คน
1.3	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง	จำนวน	5 คน
1.4	เจ้าอาวาสและผู้นำศาสนาคริสต์	จำนวน	7 คน
1.5	ผู้นำชนเผ่า/ผู้นำชุมชน	จำนวน	6 คน
1.6	ประธานผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาล 2-มัธยมศึกษาปีที่ 3	จำนวน	10 คน
1.7	สภานักเรียนโรงเรียนบ้านป่าแดง	จำนวน	9 คน
รวม			59 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าแดง ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ มีขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารและจัดการศึกษา 1) ความหมายของการจัดการศึกษา 2) ความสำคัญของการจัดการศึกษา 3) กระบวนการบริหารจัดการศึกษาวงจรคุณภาพ (PDCA) หรือ Deming Cycle เป็นกระบวนการที่ใช้ปรับปรุง การทำงานขององค์กรอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาและให้เกิดการพัฒนา อย่างต่อเนื่องนักการศึกษาได้กล่าวถึงวงจรคุณภาพ (PDCA)
2. การบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล
3. ระบบงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา และ 5) การส่งต่อ

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาสภาพและปัญหา ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าแดง ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน 2 ขั้นตอน ดังนี้

- 1.) ผู้วิจัยศึกษาเอกสารแนวคิดการบริหารโดยใช้แนวคิดทฤษฎีการบริหารการศึกษา แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม กระบวนการบริหารวงจรคุณภาพ (PDCA) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงาน

2.) ศึกษาสภาพและปัญหาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าแดง ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง เจ้าอาวาสและผู้นำศาสนาคริสต์ผู้นำชนเผ่า/ผู้นำชุมชนประธานผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาล 2-มัธยมศึกษาปีที่ 3 สภานักเรียนโรงเรียนบ้านป่าแดง ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบบันทึกการสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.) แบบสัมภาษณ์แบ่ง 3 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าแดง ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม และกระบวนการของวงจรคุณภาพคุณภาพ (PDCA) หรือ Deming Cycle

ตอนที่ 3 แนวทางการออกแบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามปลายเปิด (Open ended question) เพื่อให้แสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ

2.) แบบสัมภาษณ์ โดยเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง เจ้าอาวาสและผู้นำศาสนาคริสต์ผู้นำชนเผ่า/ผู้นำชุมชนประธานผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาล 2-มัธยมศึกษาปีที่ 3 สภานักเรียนโรงเรียนบ้านป่าแดง

3.) นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคะแนนคำถามแต่ละข้อโดยพิจารณาความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามกับเนื้อหา ดังนี้

ให้คะแนน	+1	สำหรับข้อที่แน่ใจว่าสอดคล้อง
ให้คะแนน	0	สำหรับข้อที่ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง
ให้คะแนน	-1	สำหรับข้อที่แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลสภาพและปัญหาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าแดง ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ได้สภาพและปัญหาของงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าแดง ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพและปัญหาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าแดง ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยนำไปสู่การอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

ผลจากการวิจัย พบว่าสภาพและปัญหาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าแดง ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมและจำแนกรายด้านแต่ละด้าน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา การแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ ตามหลักการมีส่วนร่วมและกระบวนการบริหารตามหลักวงจรคุณภาพ (PDCA) พบว่า งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าแดง สภาพปัญหาเริ่มจากการไม่มีการวางแผน การปฏิบัติไม่มีความต่อเนื่องและชัดเจน ส่งผลให้การประเมิน การตรวจสอบ แก้ไขปัญหา ขาดประสิทธิภาพเท่าที่ควร

สภาพและปัญหา ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าแดง ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ 5 องค์ประกอบดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าแดง ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ ไม่ได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการดำเนินการที่ชัดเจนทั้งระบบ การปฏิบัติเป็นผู้ปฏิบัติรายบุคคล หรือครูผู้รับผิดชอบ ส่งผลให้การดำเนินงาน การประเมิน ตรวจสอบไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2. การคัดกรองนักเรียน งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าแดง ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ ไม่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ส่งผลให้การปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ขาดการวิเคราะห์ข้อมูล การตั้งทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง มาเพื่อคัดกรองนักเรียน ทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ส่งผลให้ การดำเนินการแก้ไขปัญหา หรือส่งเสริม ไม่ได้ได้รับการดำเนินการ

3. การส่งเสริมและการพัฒนา ขาดการวางแผนงานในส่งเสริมนักเรียนให้ได้พัฒนาสู่ความเป็นเลิศ และไม่มีมีการตรวจ ประเมิน ให้ดีขึ้นเท่าที่ควร

4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา ขาดการปฏิบัติที่มีความต่อเนื่อง และประเมินผล ซึ่งปัญหาไม่มีแนวทางในการปฏิบัติหรือป้องกันปัญหาต่อไป

5. การส่งต่อ การวางแผน การปฏิบัติงาน ไม่มีการมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนจากบุคคล ทรัพยากร หรือเครือข่ายของโรงเรียน ทำให้ทิศทางในการส่งต่อไม่ชัดเจน

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้ว สามารถนำมาอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

สภาพและปัญหา ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าแดง ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีปัจจัยที่หลากหลายที่ส่งผลให้ งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5

องค์ประกอบ ไม่สามารถขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่การทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับนักเรียนอันจะช่วยให้เข้าใจนักเรียนมากยิ่งขึ้น จะต้องมียุทธศาสตร์ มีทักษะ การยอมรับ การเข้าถึงและสืบเสาะข้อมูลของของนักเรียน และมีทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ที่จะช่วยให้เกิดการวางแผนในการดำเนินการในลำดับต่อไป ยังมีข้อมูลมาก ก็สามารถจะนำไปสู่การคัดกรองจำแนกนักเรียนออกเป็นกลุ่มต่างๆ อาทิเช่น กลุ่มเด็กปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มเด็กพิเศษ ที่สำคัญจะต้องแจ้งผลการคัดกรองให้พ่อแม่ และผู้ปกครอง หรือผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องละเอียดอ่อนพอสมควร หากไม่รู้ต้นตอของปัญหา อาจนำไปสู่การสร้างปัญหาใหม่หรือส่งผลกระทบต่อเด็กที่มีปัญหาได้ บางอย่างทางโรงเรียนก็จำเป็นต้องประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ตลอดจนหน่วยงานปกครอง หน่วยงานด้านสุขภาพจิต ที่จะมีส่วนในการรับรู้ รับทราบในการแก้ปัญหา ดำเนินการร่วมกันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การเสริมสร้างทักษะ การเข้าถึง สืบเสาะข้อมูลเชิงลึกของนักเรียน ทักษะการให้คำปรึกษาเบื้องต้น การควบคุมและการเสริมแรง ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ พบว่ามีส่วนอย่างอย่างในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน(วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร, เสรี ใหม่จันทร์, และชลิตา วสุวัต, 2563) โดยจะจำแนกจากการวิจัยเป็นรายองค์ประกอบดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

จากงานวิจัย สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เข้าใจนักเรียน นำข้อมูลมาวิเคราะห์ สู่การคัดกรองและนำไปใช้ประโยชน์ทั้งในแง่การ พัฒนาส่งเสริม หรือการป้องกัน แก้ไขปัญหา ในประเด็นนี้จึงต้องมีการเสริมสร้างทักษะให้บุคลากรในโรงเรียน มีการประชุมวางแผน แนวทางการปฏิบัติงานประจำปี งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ การตรวจเช็ค ประเมินผล ตลอดจนนำมาแก้ไขปรับปรุง

2. การคัดกรองนักเรียน

เป็นขั้นตอนของการพิจารณาข้อมูลที่ได้มาเกี่ยวกับนักเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์เป็นอย่างมากในการวางแผน จัดทำกิจกรรม โครงการ เพื่อให้สอดคล้องกับนักเรียนที่คัดกรองทั้ง 4 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับข้อมูลการวิเคราะห์ ซึ่งโรงเรียนสามารถนำไปเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน และส่งเสริมเพื่อพัฒนา

2. กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง ซึ่งทางโรงเรียนจะต้องหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาคือเป็นรายกรณีไป

3. กลุ่มมีปัญหา คือ นักเรียนที่มีปัญหาตามเกณฑ์จะต้องได้รับการแก้ไขปัญหอย่างเร่งด่วน

4.กลุ่มพิเศษ คือ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ มีความเป็นอัจฉริยะ แสดงความสามารถโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์หากเทียบกับอายุรุ่นเดียวกัน จะต้องได้รับโอกาส ให้ได้รับการส่งเสริมขั้นสูงสุด

ทั้งนี้จากผลการวิจัย ผู้วิจัยพบว่า หากกระบวนการคัดกรองมีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลให้จัดกิจกรรมสร้างสรรค์ หรือแก้ปัญหา ซึ่งจะทำให้งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.การป้องกันและแก้ปัญหา

พบว่า การป้องกันและแก้ปัญหา ให้นักเรียนสามารถดำเนินการได้หลายวิธี กระนั้นพบว่าอย่างน้อยมี 2 วิธี คือ การให้คำปรึกษาเบื้องต้นและการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา(สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ดังนั้นในด้านนี้โรงเรียนจะต้องมีบุคลากร ที่มีทักษะการเข้าถึง ทักษะการให้คำปรึกษาเบื้องต้น การควบคุมและเสริมแรง โรงเรียนจะต้องมีการเชื่อมประสานความร่วมมือทั้งบุคลากรภายใน ภายนอก เช่น ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฝ่ายปกครอง หรือหน่วยงานด้านสุขภาพ ที่จะมีส่วนร่วมวางแผน ดำเนินการ ร่วมคิด ร่วมทำ ขับเคลื่อนงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วม หรืออาจมีแผนปฏิบัติงานประจำปีร่วมกัน เช่น เรื่องป้องกันยาเสพติด เรื่องวัยรุ่นท้องก่อนวัยอันควร เรื่องสุขภาพจิตวัยรุ่น เป็นต้น

4.การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน

พบว่า หากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเริ่มจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การแก้ไขและป้องกันปัญหา ทำงานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ส่งเสริมให้นักเรียนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ ในทางที่ดี ย่อมส่งผลให้โรงเรียนสามารถมีนักเรียนต้นแบบ มีกิจกรรมที่เกื้อหนุน ทั้งทักษะวิชาการ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมลูกเสือจราจร กิจกรรมส่งเสริมทักษะกีฬา เป็นต้น เหล่านี้ล้วนต้องเกิดจากการเชื่อมโยง ความร่วมมือทั้งภายในและภายนอก โรงเรียน ยิ่งมีการส่งเสริมสนับสนุนในกิจกรรมที่สร้างสรรค์ มีงบประมาณ บุคลากรภายนอก ประชาชน ชุมชน เข้ามาส่งเสริมยิ่งจะทำให้ งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านนี้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.การส่งต่อ

พบว่า การส่งต่อมีทั้งภายในและภายนอก งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นงานที่มีความสำคัญยิ่ง โรงเรียนจะต้องมีการวางแผน การปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง มีการประเมินผล ตลอดจนมีการนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนา ภายใต้ความร่วมมือของทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้นระบบงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องศึกษา ปรับปรุงให้เข้ากับบริบทของปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และปัจจัยนำออก ทั้งนี้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมการดำเนินงานร่วม

คิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผล ร่วมรับผลประโยชน์ จึงจะทำงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาสภาพและปัญหาาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าแดง ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้นำมาเป็นประเด็นและข้อเสนอแนะดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลควรมีการสรรหาบุคลากรเข้าทำงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประสานความร่วมมือ มีการวางแผนการดำเนินงาน รวมไปถึงการจัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. การคัดกรองนักเรียน มีจัดทำแผนปฏิบัติงานและกำหนดให้มีแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขมีความชัดเจนและสามารถนำมาปฏิบัติงานได้จริง และมีความร่วมงานกับบุคคล หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

3. การป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่า งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องมีการเสริมสร้างทีมงานประสานความร่วมมือ หลากหลายส่วน ในการร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหา

4. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พัฒนานักเรียนตรงตามศักยภาพ ทั้งนี้ต้องมุ่งปริมาณ บุคลากร กิจกรรม ประสานความร่วมมือ ร่วมวางแผน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผล จึงจะส่งผลการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การส่งต่อ ต้องมีการจัดกิจกรรมวางแผนการปฏิบัติงาน มีการประชุมหารือทิศทางการพัฒนา ผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน ทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง มีการปฏิบัติงาน มีการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพของระบบงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

องค์ความรู้ใหม่

จากศึกษาการศึกษาสภาพและปัญหาาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านป่าแดง ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยพบองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการสังเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ไม่มีการวางแผนหรือดำเนินการไม่ต่อเนื่อง

2) เพิ่มความสำคัญหรือมอบหมายให้ผู้ใดผู้หนึ่งรับผิดชอบงานระบบช่วยเหลือนักเรียน 3) เพิ่มการประสานงานความร่วมมือ ในการดำเนินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4) เพิ่มงบประมาณในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) หาเครือข่ายโรงเรียนต้นแบบ ประสานความร่วมมือในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การวางแผนร่วมกันเพื่อความชัดเจนในการดำเนินงานให้ครอบคลุมงานหลายๆ 6) ระดมทรัพยากรในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครอบคลุมทั้งด้านทักษะวิชาการ ด้านทักษะชีวิต และด้านคุณธรรมจริยธรรม ควบคู่กันไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษา. (2547). *ปฏิรูป ICT โรงเรียน 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- วีรวรรณ วงศ์ปิ่นเพชร, เสรี ใหม่จันทร์ และ ชลิตา รสวัต. (2563). *การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะด้านการให้การปรึกษาสำหรับครูประจำชั้นระดับประถมศึกษา เขตพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย(รายงานผลการวิจัย)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และ อินตา ศิริวรรณ. (2560). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม*. (ออนไลน์) (สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566) จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JMA/article/download/141804/105047/>
- พุทธชาติ สร้อยสน. (2560). *การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในสถานศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือ หนองคาย*. ใน การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 55. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 (พ.ศ. 2560-2579)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *สภาวะการศึกษาไทยปี 2559/2560 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สันติ บุรณะชาติ. (2561). *กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21*. นครสวรรค์: สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อุษา ชูชาติ, และลัดดา อินทร์พิมพ์. (2558). บทวิเคราะห์ : มุมมองด้านการศึกษาของนายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา). *วารสารวิจัยการศึกษาสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา*, 3(6),1-2.